

Aktuālās tautsaimniecības un monetārās norises

Kopsavilkums

Pasaules ekonomiskā aktivitāte 2015. gada 3. ceturksnī saglabājās mērena, pastāvot būtiskām atšķirībām starp lielākajām valstīm. Pēc aktivitātes nostiprināšanās 2. ceturksnī izaugsmes temps ASV un Apvienotajā Karalistē samazinājās, savukārt Japānā tas joprojām bija samērā neliels. 3. ceturkšņa dati liecina par pakāpenisku Ķīnas tautsaimniecības izaugsmes sarukumu. Agrākais izejvielu cenu kritums jaunajās tirgus ekonomikas valstīs izraisījis izaugsmes atšķirības starp izejvielu importētājvalstīm un eksportētājvalstīm. Pasaules tirdzniecība joprojām ir vāja, savukārt pasaules kopējā inflācija pēdējos mēnešos stabilizējusies zemā līmenī.

Euro zonas finanšu tirgos joprojām vērojams neliels svārstīgums. Valdības obligāciju peļņas likmes visās euro zonas valstīs būtiski samazinājušās, euro zonas valstu valdības 10 gadu ar IKP svērto obligāciju peļņas likmei kopš septembra sākuma kritoties aptuveni par 30 bāzes punktiem (21. oktobrī – 1.16%). Euro zonas akciju tirgus cenas šā perioda beigās bija aptuveni par 2% augstākas, neraugoties uz ievērojamām cenu pārmaiņām un to īslaicīgu kritumu aptuveni par 6%. Euro efektīvais kurss saglabājās kopumā stabils.

Neraugoties uz nelabvēlīgākiem ārējiem apstākļiem, euro zonas tautsaimniecības atveseļošanās turpinās, un to arvien vairāk veicina iekšzemes faktori, īpaši privātais patēriņš. Reālais IKP 2015. gada 2. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni palielinājās par 0.4% (kāpums iepriekšējā ceturksnī – 0.5%). Jaunākie rādītāji liecina par kopumā līdzīgu pieauguma tempu 3. ceturksnī. Raugoties nākotnē, gaidāms, ka tautsaimniecības atveseļošanās turpināsies, lai gan to kavēs vājāks, nekā gaidīts, ārējais pieprasījums. Domājams, ka iekšzemes pieprasījumu arī turpmāk veicinās ECB monetārās politikas pasākumi un to labvēlīgā ietekme uz finanšu nosacījumiem, kā arī fiskālās konsolidācijas un strukturālo reformu jomā panāktais progress. Turklāt naftas cenu sarukumam vajadzētu palielināt mājāsaimniecību reāli rīcībā esošos ienākumus un uzņēmumu peļņitspēju, tādējādi veicinot privāto patēriņu un ieguldījumus. Tomēr euro zonas izaugsmes perspektīvas riski joprojām ir lejuvērsti, īpaši atspoguļojot ar norisēm jaunajās tirgus ekonomikas valstīs saistīto paaugstināto nenoteiktību, kas turpmāk var mazināt globālo izaugsmi un euro zonas eksporta ārējo pieprasījumu. Pieaugusi nenoteiktība, kas pēdējā laikā izpaudusies finanšu tirgus norisēs, var negatīvi ietekmēt arī euro zonas iekšzemes pieprasījumu.

Kopējā inflācija atkal kļuva negatīva (septembrī – -0.1%), atspoguļojot sarūkošās enerģijas cenas, savukārt SPCI inflācija, neietverot enerģiju, joprojām bija stabila (0.9%). Pamatojoties uz pieejamo informāciju un biržā tirgto naftas nākotnes līgumu pašreizējām cenām, gaidāms, ka SPCI gada inflācija tuvākajā laikā saglabāsies ļoti zema, bet gadu mijā palielināsies. To galvenokārt noteiks bāzes efekti saistībā

ar 2014. gada nogalē vēroto naftas cenu kritumu. Paredzams, ka inflācija 2016. un 2017. gadā turpinās palielināties, un to noteiks gaidāmā tautsaimniecības atveseļošanās, iepriekšējā zemā euro kursa ietekme, kā arī ar biržā tirgoto naftas nākotnes līgumu tirgiem saistīts pieņēmums, ka turpmākajos gados naftas cenas būs nedaudz augstākas. Tomēr pastāv riski, ko rada tautsaimniecības perspektīvas, kā arī finanšu un preču tirgu norises, kuras varētu vēl vairāk palēnināt pakāpenisko inflācijas kāpumu līdz 2% tuvākam inflācijas līmenim.

Lai gan plašās naudas pieaugums augustā nedaudz samazinājās, šis kāpums saglabājās stabils un to joprojām noteica plašās naudas likvidākās sastāvdaļas. Naudas piedāvājuma palielināšanās iekšzemes avoti atkal kļuva arvien nozīmīgāki, un tas daļēji skaidrojams ar ECB nestandarta monetārās politikas pasākumiem. Bija vērojama pastāvīga līdzekļu aizplūde no ilgāka termiņa finanšu saistībām un kredītu plūsmu pieaugums, kas atspoguļoja paplašinātās aktīvu iegādes programmas (AIP) ietekmi. Savukārt aizdevumu dinamika, neraugoties uz šķēršļiem dažās valstīs, turpināja pakāpeniski uzlaboties. Banku aizdevumu procentu likmes nefinanšu sabiedrībām augustā turpināja kristies, un to ievērojami veicināja ECB nestandarta pasākumi. Turklāt euro zonas banku veiktās kredītēšanas 2015. gada oktobra apsekojums liecina, ka kredītu standartu pārmaiņas un kredītu pieprasījums joprojām veicina aizdevumu atlikuma pieauguma atjaunošanos.

Pamatojoties uz regulāro tautsaimniecības un monetāro analīzi un saskaņā ar perspektīvas norādēm Padome 2015. gada 22. oktobra sanāsmē nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes. Runājot par nestandarta monetārās politikas pasākumiem, aktīvu iegādes noris raiti, un tām joprojām ir pozitīva ietekme uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem nepieciešamo kredītu izmaksām un pieejamību. Padome uzsvēra nepieciešamību detalizēti analizēt to faktoru stiprību un noturību, kuri pašlaik palēnina inflācijas atgriešanos vidējā termiņā līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam. Padome rūpīgi monitorē riskus, kas apdraud inflācijas perspektīvu. Šajā kontekstā stimulējošās monetārās politikas ieviešanas pakāpe tiks vēlreiz izvērtēta decembra monetārās politikas sanāsmē, kad būs pieejamas jaunās Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses. Padome uzsvēra, ka tā vēlas un spēj nepieciešamības gadījumā darboties, izmantojot visus savu pilnvaru ietvaros pieejamos instrumentus, lai uzturētu atbilstošu stimulējošās monetārās politikas ieviešanas pakāpi. Konkrētāk, tā atgādināja, ka AIP nodrošina pietiekamu elastību saistībā ar tās apjoma, sastāva un ilguma korigēšanu, un informāja, ka vienlaikus tiks pilnībā īstenotas aktīvu mēneša iegādes 60 mljrd. euro apjomā. Tās paredzēts veikt līdz 2016. gada septembrim vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa tuvināšanās ECB mērķim vidējā termiņā sasniegt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.